

Huvudman

Alingsås kommun
barn.ungdom@alingsas.se

Ärendet

Tillsyn av förskoleklass och grundskola vid Kullingsbergsskolan i Alingsås kommun;
nu fråga om uppföljning av beslut den 23 januari 2023

Beslut

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Alingsås kommun en anmärkning avseende brist att eleverna inte får undervisning av legitimerade och behöriga lärare. Med hänsyn till att huvudmannen i sin redovisning visat att påtalad brist i tidigare beslut till stor del avhjälppts samt att ytterligare åtgärder planeras bedömer Skolinspektionen att huvudmannen arbetar aktivt för att bristen inom rimlig tid fullt ut ska åtgärdas. Skolinspektionen avslutar därför även ärendet i denna del.

Beslut om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar även ärendet i de delar det avser undervisning i svenska som andraspråk, särskilt stöd och åtgärdsprogram.

Om ärendet

Skolinspektionen har vårterminen 2023 genomfört en tillsyn av Kullingsbergsskolan i Alingsås kommun. Tillsynen har omfattat bestämmelser gällande legitimerade och behöriga lärare, svenska som andraspråk, extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, extra studietid samt utvecklingssamtal.

Skolinspektionen har den 23 januari 2023 beslutat att förelägga Alingsås kommun att senast den 11 augusti 2023 vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande

undervisning av behöriga lärare, undervisning i svenska som andraspråk samt särskilt stöd och åtgärdsprogram.

Alingsås kommun har den 11 augusti 2023 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Alingsås kommun har följt föreläggandet och vidtagit åtgärder samt om påtalade brister har avhjälpats.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Anmärkning

Behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I redovisningen framgår att eleverna i en större omfattning än vid tiden för tillsynen kommer att undervisas av legitimerade och behöriga lärare. Rektorn har organiserat om samt försökt att rekrytera nya lärare för att eleverna i så stor omfattning som möjligt ska undervisas av lärare med rätt behörighet. Vid tidpunkten för redovisningen saknas behöriga lärare i några ämnen i årskurserna 1-3, till exempel svenska som andraspråk, musik och bild. Vad gäller undervisningen för dessa årskurser och ämnen finns det ingen behörig lärare i dessa ämnen att tillgå, utan skolan har använt sig av en undantagsregel i 2 kap. 18 § skollagen.

I redovisningen framgår att elever i årskurs 3 inte får undervisning av ämnesbehörig lärare i engelska, trots att det av lärarförteckningen framgår att det finns åtta lärare på skolan som har behörighet i engelska. I årskurs 4 får eleverna undervisning av lärare utan ämnesbehörighet i fem ämnen: naturorienterande ämnen (biologi, fysik och kemi), teknik och bild. I lärarförteckningen framgår att det finns fyra lärare som har behörighet i NO för årskurs 4 samt två lärare som har behörighet i teknik för årskurs 4. Ingen lärare har behörighet i bild för årskurs 4.

Även i dessa fall hänvisar huvudmannen till skollagens undantagsregler, att det inte finns någon behörig lärare i huvudmannens organisation. Skolinspektionen kan dock konstatera att det, förutom i ämnet bild, finns lärare på skolenheten med behörighet i aktuella ämnen och årskurser. Huvudmannen har inte redogjort för att det skulle finnas några organisatoriska hinder för att dessa lärare inte skulle kunna undervisa i de aktuella ämnena och årskurserna. Huvudmannen uppger i redovisningen att nya rekryteringsförsök kommer att genomföras för att anställa

lärare med behörighet för dessa ämnen. Huvudmannen strävar efter att bristen ska vara åtgärdad under läsåret 2023/24.

Rättslig reglering

Endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Lärare som inte uppfyller kraven i 13 § får trots det bedriva

1. annan undervisning på ett visst främmande språk än språkundervisning om de har
 - a) en utländsk lärarutbildning som motsvarar en svensk lärarexamen, och
 - b) kompetens att undervisa på det främmande språket,
2. undervisning i fristående skolor med viss särskild pedagogisk inriktning (2 kap. 17 § skollagen).

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska

1. vara lämpligt att bedriva undervisningen, och
2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande.

En person som avses i första stycket får bedriva undervisning under högst ett år i sänder. Detta gäller dock inte om undervisning avser modersmål (2 kap. 18 § skollagen).

Av förarbeten till skollagen framgår att rektorn har ansvar för att planera verksamheten på ett sådant sätt att lärare används för sådan undervisning som läraren har utbildning för. Det betonas också (s. 261) att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat (prop. 2009/10:165 s. 262).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att den brist som konstaterats i tidigare beslut, att undervisningen vid Kullingsbergsskolan inte fullt ut bedrivs av lärare med ämnesbehörighet för den undervisning som läraren bedriver, kvarstår till viss del. Genom att rektorn sett över sin organisation undervisas de flesta årskurser och klasser numera av legitimerad och ämnesbehörig lärare eller att undantagsregel är tillämplig. Den kvarstående delen av bristen består av att två årskurser, årskurs 3 och 4, återstår där eleverna fortfarande undervisas av lärare som saknar ämnesbehörighet.

I lärarförteckningen som bilagts redovisningen framgår att det på skolenheten, förutom i ämnet bild, finns lärare med behörighet i aktuella ämnen. Det innebär att den undantagsregel som huvudmannen hänvisar till (att det inte finns någon behörig lärare i huvudmannens organisation) inte är tillämplig vad gäller årskurs 3 och 4 och de ämnen där lärare saknar ämnesbehörighet. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen ser över situationen för årskurs 3 och 4 på nytt, vilket också huvudmannen anger i redovisningen att den avser att göra under så snart som möjligt.

Val av ingripande

Skolinspektionen får istället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 skollagen). Huvudmannen är då skyldig att åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Alingsås kommuns verksamhet vid Kullingsbergsskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att eleverna får undervisning av behöriga lärare. Huvudmannen och rektorn har åtgärdat bristen till stor del men för två årskurser kvarstår att eleverna undervisas av lärare utan ämnesbehörighet i vissa ämnen, trots att det finns lärare med behörighet på skolenheten. Huvudmannen uppger att nya rekryteringsförsök kommer att genomföras under hösten till dess att behörig lärare har rekryterats. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Alingsås kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Undervisning i svenska som andraspråk

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkommen redovisning framgår att elever som har behov av undervisning i svenska som andraspråk numera får sådan undervisning. Under vårterminen 2023 har undervisningen i svenska som andraspråk organiserats om så att eleverna fick delar av sin undervisning i svenska som andraspråk i mindre och nivåanpassade grupper där undervisningen utgick enbart från kursplanen för ämnet. De lärare som under läsåret 2022/23 undervisade elever i svenska som andraspråk har fått kompetensutveckling av kommunens förstelärare i svenska som andraspråk och enhetschefen för nyanländas lärande. Därtill får undervisande lärare handledning och stöttning av skolans specialpedagog. I redovisningen framgår även att rektorn i augusti 2023 har rekryterat en behörig lärare i svenska som andraspråk för årskurserna 4-6.

Rättslig reglering

Undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för

1. elever som har ett annat språk än svenska som modersmål

2. elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och
3. invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Särskilt stöd och åtgärdsprogram

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I inkommen redovisning framgår att en utbildningsinsats för samtliga lärare rörande rutin för anmälan till rektor att elever kan vara i behov av särskilt stöd har genomförts under läsåret 2022/23. Därtill har skolans specialpedagog haft möten med samtliga lärarpar i syfte att repetera och säkerställa att arbetsgången är tydlig för alla lärare. Specialpedagogen har även haft utbildningsinsatser för lärarna avseende arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram.

Av redovisningen framgår att flera anmälningar till rektorn, att elever kan vara i behov av särskilt stöd, har inkommit under vårterminen 2023. Utredning har påbörjats i samtliga ärenden och rektorn har i de fall där utredningen avslutats fattat beslut om att upprätta åtgärdsprogram. Skolinspektionen vill dock poängtera vikten av att rektorn ser till att utredningar startar skyndsamt efter att en anmälan har inkommit till rektorn. I de exempel på åtgärdsprogram som inkommit i redovisningen framgår att elev och vårdnadshavare deltar i utredningen, underrättas om beslutet genom att åtgärdsprogrammet skickas hem samt genom beslutet får information om hur ett överklagande går till. Rektor har inte fattat något beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram men rutinen uppges vara samma som när åtgärdsprogram upprättas.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektor ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd (3 kap. 7 § skollagen).

Enligt skollagen får särskilt stöd ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag eller annan författning (3 kap. 8 § skollagen).

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § skollagen).

Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp enligt 3 kap. 11 § eller i form av anpassad studiegång 12 § skollagen. Om en utredning enligt 3 kap. 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild, i enlighet med skollagen, hos en skolhuvudman tillämpas bland annat följande bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900): 31 § om dokumentation av beslut samt 33 § om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till (29 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Claes Börjesson

Beslutsfattare
Signerat av: Claes Börjesson

X Madeleine Olofsson

Föredragande
Signerat av: Madeleine Olofsson

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Mikaeil Yousefi medverkat.